

**Прижиттєві видання праць
Іммануїла Канта в
університетській бібліотеці:
*до 300-річчя від дня народження
великого німецького мислителя***

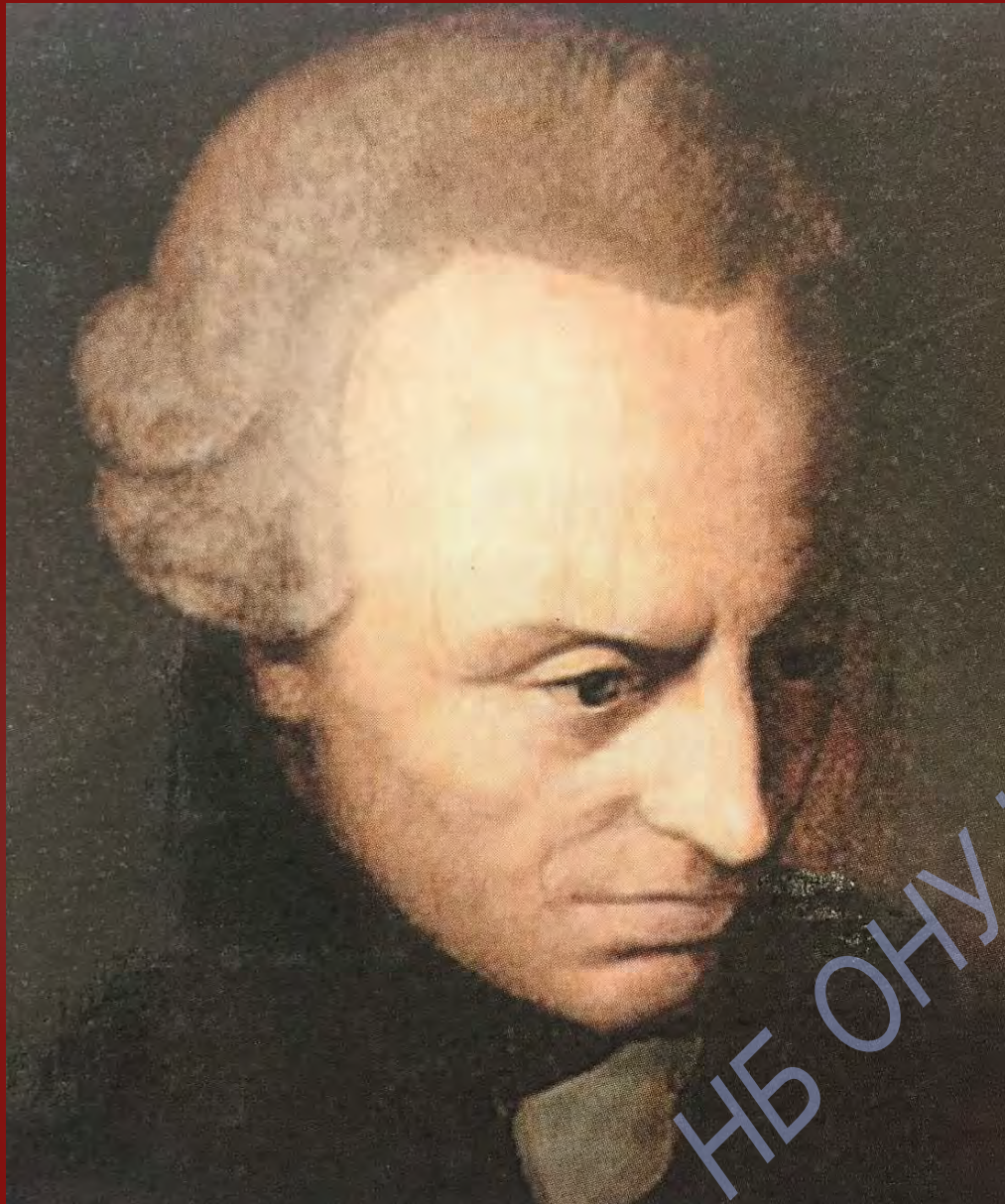
C r i t i k
der
reinen Vernunft

von
Immanuel Kant,
Professor in Königsberg,
der Königl. Academie der Wissenschaften in Berlin
Mitglied.

Zweite hin und wieder verbesserte Auflage.

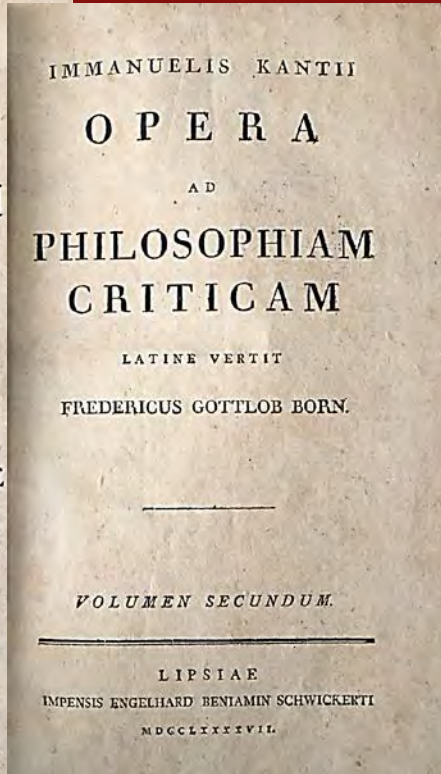
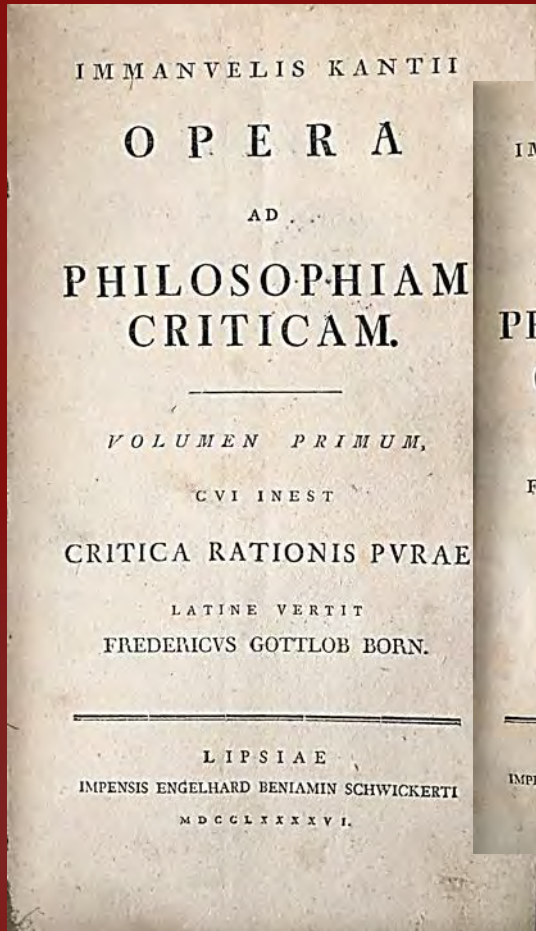
R i g a ,
bey Johann Friedrich Hartnoch
1787.

У рік 300-річчя великого німецького філософа **Іммануїла Канта** (1724-1804) на особливу увагу заслуговують прижиттєві видання його праць, що вийшли наприкінці XVIII століття в Берліні, Галле, Ризі, Лейпцигу, Франкфурті, Кенігсберзі. Півтора десятки прижиттєвих видань робіт І. Канта, які зберігаються у фондах Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова, включають фундаментальні філософські праці, що принесли вченому репутацію одного з видатних мислителів XVIII століття: «Критика чистого розуму», «Критика практичного розуму», «Основи метафізики моральності», «Критика здатності судження», «Метафізичні засади природознавства». У колекції представлені такі знакові роботи І. Канта як «Релігія в межах лише розуму», «Антропологія з прагматичної точки зору», «Метафізичні засади вчення про чесноти», «Суперечка факультетів», «До вічного світу», «Логіка», а також зібрання творів одного з основоположників німецької класичної філософії.

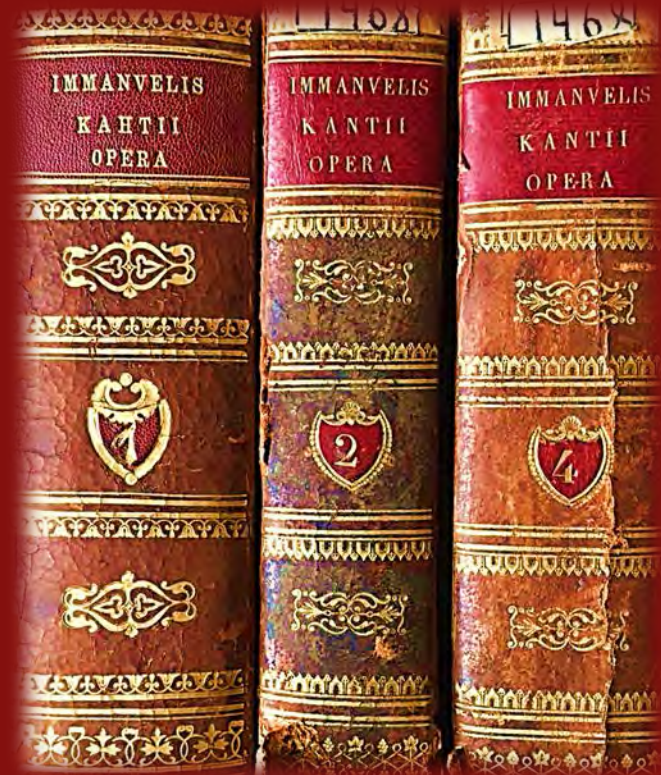
Серед книг із колекції університетської бібліотеки – примірники у скромних палітурках, що належали професору філософії Рішельєвського ліцею І. І. Дудровичу, професорам Харківського університету Ф. К. Швейкарту та А.І. Дудровичу, відомому вченому-правознавцю Р. Губе, польському інтелектуалу А. Мучковському та ін. Більшість праць І. Канта було придбано для бібліотеки Рішельєвського ліцею в Одесі, в якому філософія та історія філософії викладалися на всіх відділеннях.

Примірники прижиттєвих видань кантівських праць, що зберігаються в університетській бібліотеці, демонструються на віртуальній виставці не лише як свідчення академічного характеру освіти в першому вищому навчальному закладі міста та краю, перетвореного в 1865 р. на університет, а й як заклик зберегти у сьогоденні університетах дух академізму, науки, знання.

Корпус кантівських творів із чотирьох томів «**Opera Ad Philosophiam Criticam**», переведених латинською мовою шанувальником Канта лейпцизьким професором філософії Фрідріхом Готтлобом Борном (*Friedrich Gottlob Born, 1743-1807*), виходив з друку протягом 1796-1798 рр. у Лейпцигу. Крім головних критичних творів, насамперед – «Критики чистого розуму» – до нього увійшли й невеликі кантівські роботи.

В університетській бібліотеці представлені томи 1, 2 та 4.

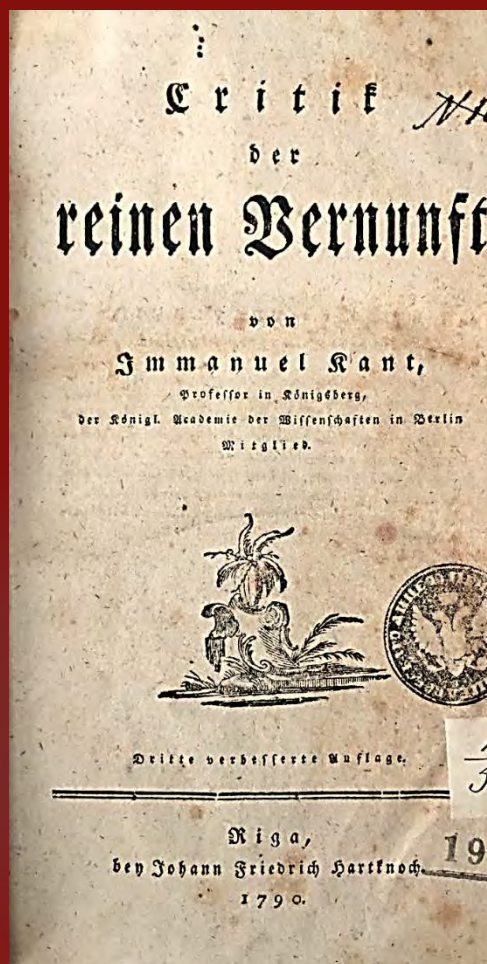
Immanuelis Kantii Opera ad philosophiam criticam : in 4 vol.
– Lipsiae : impensis Engelhard Benjamin Schwickerti, 1796-1798.

Титульні аркуші т. 1 и т. 2.

З часів Рішельєвського ліцею в бібліотеці зберігаються три томи різних творів Канта, надрукованих у Галле в 1799 році.

Immanuel Kant's Vermischte Schriften. – Aechte und vollständige Ausgabe. – Halle : Renger, 1799.
Титульні аркуші т. 1-3.

Kritik der reinen Vernunft / von Immanuel Kant... – Dritte verbesserte Auflage. – Riga : bey Johann Friedrich Hartknoch, 1790. Титульний аркуш книги.

Головна філософська праця Іммануїла Канта – «Критика чистого розуму» – була вперше опублікована 1781 року в Ризі у видавництві І.Ф. Харткноха.

У фондах університетської бібліотеки є видані там же друге та третє видання твору, який вважається одним із найбільш фундаментальних в історії філософії.

Видання 1790 р. (як і ряд інших праць І.Канта) раніше належало професорам філософії Ф.К.Швейкарту та І.І. Дудровичу.

Kritik der reinen Vernunft / von Immanuel Kant... – Zweyte hin und verbesserte Auflage. – Riga : bey Johann Friedrich Hartknoch, 1787. Титульний аркуш книги.

«**Основи метафізики моральності**» (інший варіант перекладу – «**Метафізика нравів**») – праця Іммануїла Канта, що вийшла в 1785 році.

Це приквел до «**Критики практичного розуму**», завдання якого – знайти найвищий принцип моральності.

В університетській бібліотеці зберігається примірник зі штампом Рішельєвського лицю 4-го видання роботи І.Канта (Рига, 1797), який раніше належав професору Ф.К.Швейкарту, про що свідчить його власницький запис.

Фердинанд Карл Швейкарт (*Ferdinand Karl Schweikart*, 1780-1857) – німецький правознавець та математик, працював над проблемою створення неевклідової геометрії.

Grundlegung zur Metaphysik der Sitten / von Immanuel Kant.
– Vierte Auflage. – Riga: bey Johann Friedrich Hartknoch,
1797. Титульний аркуш книги.

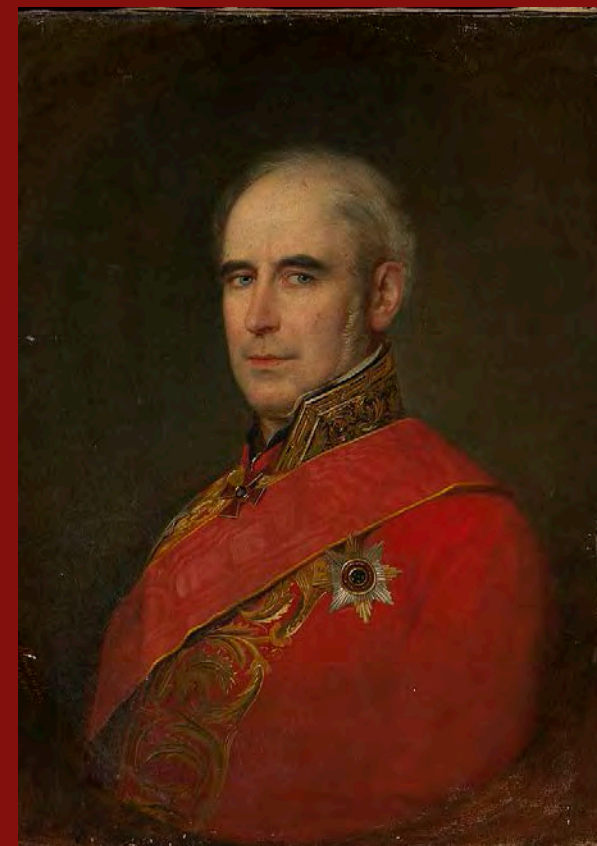
Після викладання в Гейдельберзькому університеті був професором Харківського університету (1811-1816) та деканом етико-політичного факультету. Повернувшись до Німеччини, був професором Марбурзького та Кенігсберзького університетів.

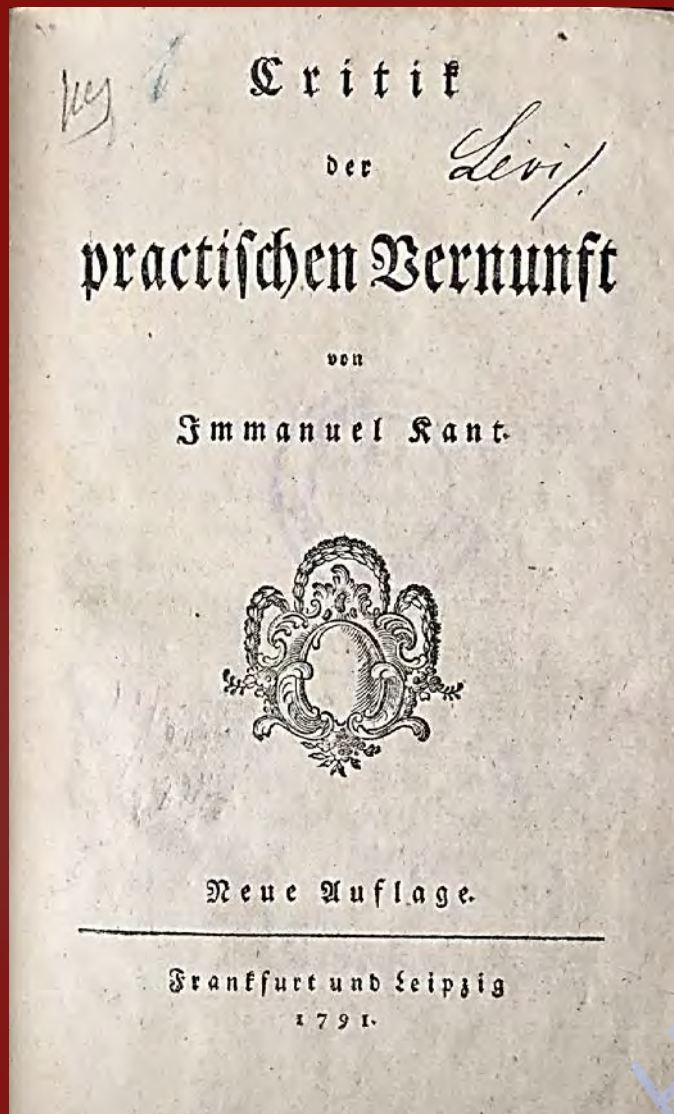
«**Метафізичні засади природознавства**» – фундаментальна робота І.Канта з натурфілософії. Примірник першого видання (Рига, 1786) надійшов до бібліотеки у складі придбаної університетом у 1868 р. вагової колекції польського правознавця та знавця джерел права **Ромуальда Губе** (*Romuald Jan Ferdynand Hube*, 1803-1890).

Власницький запис Р. Губе

Metaphysische Anfangsgründe der Naturwissenschaft / von Immanuel Kant. – Riga : bey Johann Friedrich Hartknoch, 1786. Титульний аркуш видання

Ромуальд Губе

«Критика практического разума» - вторая из трех критических работ немецкого философа, непосредственное продолжение «Критики чистого разума». Книга справила вирішальний вплив на подальший розвиток у галузі етики та моральної філософії.

Вперше опублікована в 1788 р. у Ризі, робота неодноразово перевидавалася. В університетській бібліотеці представлені примірники кількох наступних видань твору І.Канта.

Kritik der praktischen Vernunft / von Immanuel Kant. – Neue Auflage. – Frankfurt und Leipzig, 1791.

Титульний аркуш книги.

Примірник ще одного прижиттєвого видання «Критики практичного розуму» (Рига, 1792) зі штампом Рішельєвського ліцею перебував раніше у книгозбірнях професорів Ф.К. Швейкарта та пізніше – І.І. Дудровича.

F. C. Schwickart.

I. I. Dudrovits 1816.

Власницькі записи Ф.К.Швейкарта та І.Дудровича.

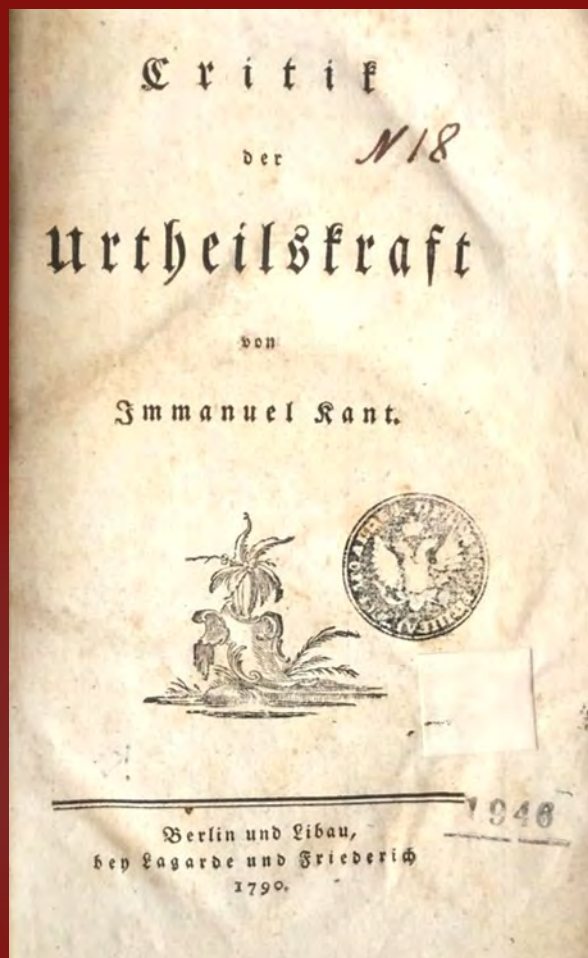
Іван Іванович Дудрович (1782-1843) за походженням був із карпато-росів. Після закінчення Харківського університету він отримав диплом зі ступенем кандидата філософії і був призначений вчителем словесності до Одеської комерційної гімназії (1815), де деякий час викладав історію та географію. З відкриттям Рішельєвського ліцею І.І. Дудрович став ад'юнктом ліцею (1817). Обіймав посаду професора російської та латинської словесності, згодом його затвердили професором філософії. І. І. Дудрович читав курс логіки, психології та моральної філософії. Він три рази обіймав посаду директора ліцею, був членом його правління та виконував обов'язки вченого секретаря (1826-1827), окремого цензора (1829-1832), старшого члена Одеського цензурного комітету.

Kritik der praktischen Vernunft / von Immanuel Kant. – Zweite Auflage. – Riga : bey Johann Friedrich Hartknoch, 1792. Титульний аркуш книги.

Олександр Скарлатович Стурдза (*Alexandru Scarlat Sturdza*, 1791-1854) – дипломат, історик-аматор, богослов, автор праць із релігійної та політичної проблематики, видатний благодійник.

Примірники «Метафізичні засади природознавства» (Франкфурт-Лейпциг, 1794) та «Критики практичного розуму» (Франкфурт-Лейпциг, 1795) зі штампом Стурдзівської бібліотеки.

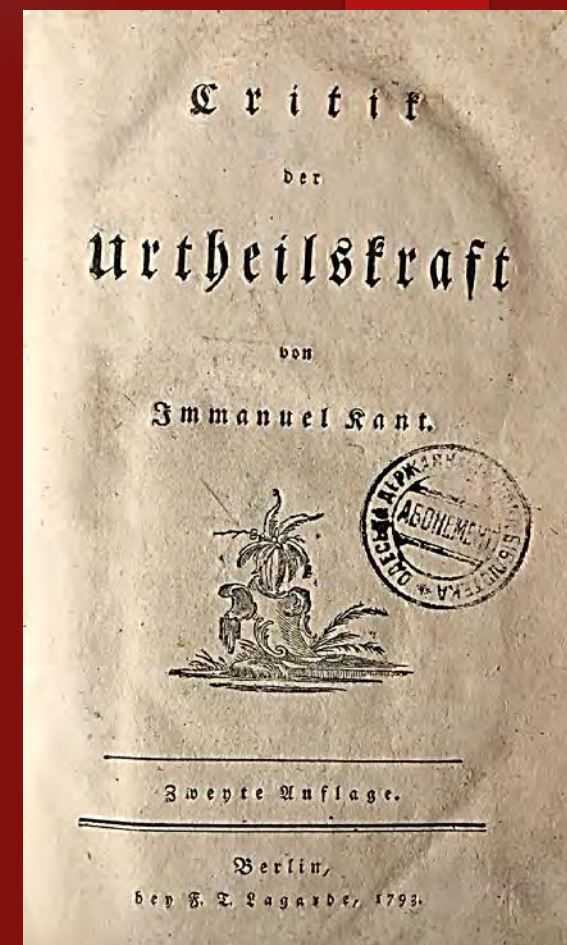

У бібліотеці представлено кілька прижиттєвих видань трактату І.Канта «Критика здатності суджень», присвяченого естетиці та телеології. В центрі уваги книги – поняття доцільності. Суб’єктивна доцільність, згідно з І. Кантом, присутня в естетичній здатності судження, об’єктивна – в телеологічній.

Примірник першого видання відзначений штампом Рішельєвського ліцею та власницьким записом І.І.Дудровича.

I. I. Dudovits 1817

Kritik der Urteilskraft / von Immanuel Kant. – Berlin und Libau : bey Lagarde und Friederich, 1790. Титульний аркуш книги.

Kritik der Urteilskraft / von Immanuel Kant. – Zweite Auflage. – Berlin : bey F.T. Lagarde, 1793. Титульний аркуш книги.

Die
R e l i g i o n

innerhalb der Grenzen
der bloßen Vernunft.

N. 20
Vorgestellt

von

Immanuel Kant.

Zweyte vermehrte Auflage.

Königsberg,
bey Friedrich Nicolovius.

1946

Die *Rel.*
e l i g i o n

innerhalb der Grenzen
bloßen Vernunft.

Vorgestellt

von

Immanuel Kant.

N. 58

Zweyte vermehrte Auflage.

Königsberg,
bey Friedrich Nicolovius.

1794

*Скупка
Философия
69.*

У релігійно-філософській праці «Релігія в межах лише розуму» І. Кант розвиває філософське вчення про релігію, засновану на розумі, так звану релігію розуму. Передбачається, що ідея свободи, ідея безсмертя душі та ідея Бога є недоведеними, але необхідними постулатами розуму, як стверджував І. Кант у «Критиці практичного розуму».

Die Religion innerhalb der Grenzen der bloßen Vernunft / Vorgestellt von Immanuel Kant. – Zweyte vermehrte Auflage. – Königsberg : bey Friedrich Nicolovius, 1794.

Титульні аркуші другого видання книги.

Трактат І. Канта «До вічного миру» (1795) посідає центральне місце у низці «малих трактатів» із питань філософії історії та політики. Трактат оформлений як типовий на той час міжнародний договір про вічний мир між державами.

Примірник «нового покращеного» видання трактату відзначений штампом Рішельєвського лицю та власницьким записом професора філософії у Харківському університеті А. І. Дудровича.

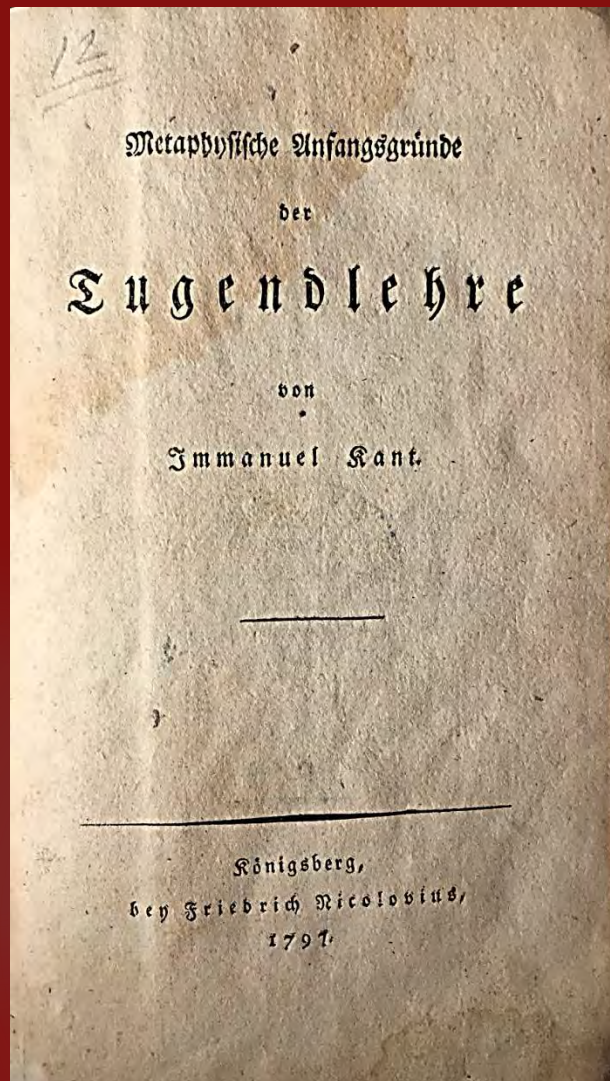
Ex libris And. Dudrovich

Zum ewigen Frieden. / Ein philosophischer Entwurf von Immanuel Kant. – Neue vermehrte Auflage. – Königsberg : bey Friedrich Nicolovius, 1796.

Титульний аркуш другого видання книги.

Андрій Іванович Дудрович (1782-1830) – доктор філософії, ординарний професор та ректор імператорського Харківського університету (1829-1830). Старший брат професора Рішельєвського лицю І.І. Дуровича.

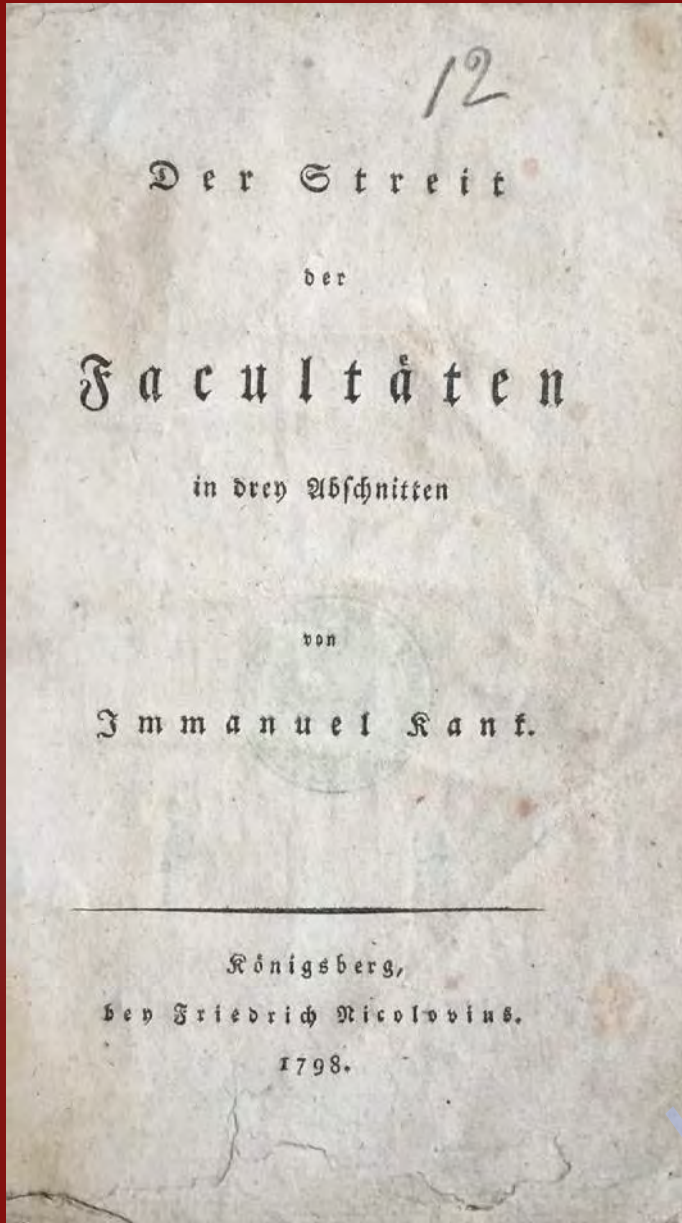

«**Метафізичні початки вчення про чесноти**» І. Канта були опубліковані в першому виданні в 1797 р. і в другому, поліпшеному виданні в 1803 р. як друга частина «Метафізики моральності». Хоча вчення І. Канта про чесноту залишалося значною мірою непоміченим, коли воно було опубліковано, в наступні роки такі його положення, як революційно нова концепція чесноти, акцент на ідеї обо'язку по відношенню до інших, а також до самого себе, чинили значний вплив на читацьку аудиторію.

Примірник першого видання твору з власницьким записом Антонія Мучковського

Metaphysische Anfangsgründe der Tugendlehre / von Immanuel Kant. – Königsberg : bey Friedrich Nicolovius, 1797.
Титульний аркуш книги.

Польський філолог, архіваріус, видавець **Антоній Мучковський** (*Antoni Muczkowski*, 1807-1852) був пристрасним бібліофілом, який зібрав найкращу на той час бібліотеку в Варшаві, що налічувала близько 12,000 назв книг і брошур.

«Суперечка про факультети у трьох розділах» (1798) – твір Іммануїла Канта, написаний із урахуванням лекцій, високо оцінених не тільки студентами, а й освіченими громадянами Кенігсберга.

«Суперечка» ведеться між «вільним» філософським факультетом і теологічним, юридичним і медичним факультетами пруських університетів, які в той час перебували під прямим впливом уряду. На думку Канта, наука має ґрунтуватися не на корисності, а на істині. Автор виступає за особливу академічну свободу для гуманітарних та природничих наук, зібраних на філософському факультеті.

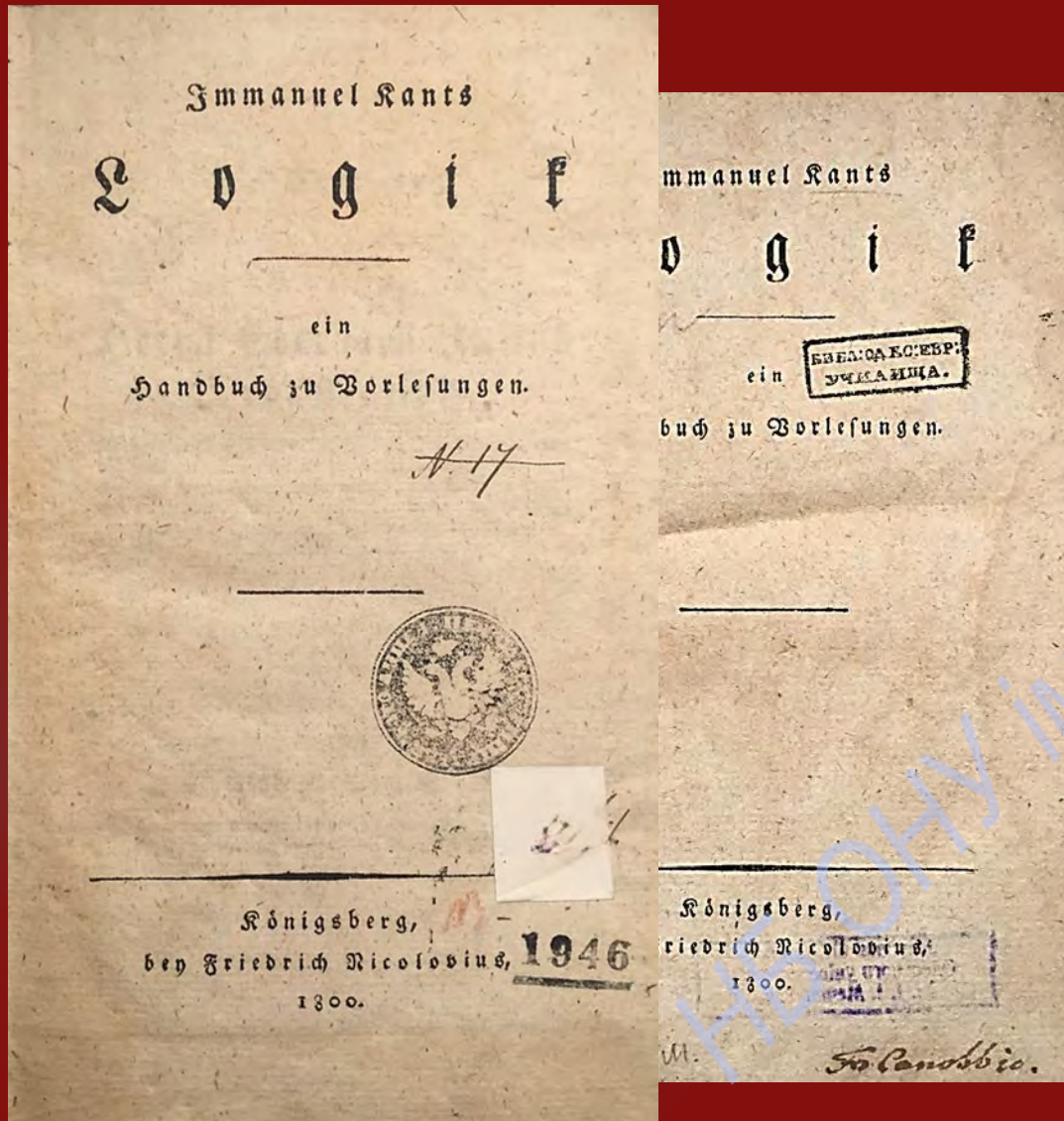
Der Streit der Facultäten in drey Abschnitten / von Immanuel Kant. – Königsberg : bey Friedrich Nicolovius, 1798. Титульний аркуш книги.

«Антропология з прагматичної точки зору» - одна з останніх робіт, підготовлена і видана самим І. Кантом в 1798 р. в Кенігсберзі. У ньому відображені погляди Канта на людину як на «найголовніший предмет у світі», оскільки вона має самосвідомість. На думку Канта, саме людина, особистість є найвищою цінністю.

У фондах університетської бібліотеки зберігається два примірника другого «покрещеного» видання зі штампами Рішельєвського ліцею.

Antropologie in pragmatischer Hinsicht / abgefaßt von Immanuel Kant. – Zweite verbesserte Auflage. – Königsberg : bey Friedrich Nicolovius, 1800.
Титульні аркуші книги.

У 1770 р. І. Кант отримав місце професора логіки та метафізики в Кенігсберзькому університеті.

Логіка вважається фундаментально важливою для філософії Канта та її розуміння. У 1800 році учень філософа **Готтлоб Беньямін Йеше** (*Gottlieb Benjamin Jaesche*, 1762–1842) на прохання І. Канта підготував для публікації керівництво з логіки для вчителів під назвою «Логіка», використовуючи примірник підручника з логіки Г.Ф. Мейера (*Georg Friedrich Meier*, 1718 -1777), в якому І. Кант зробив великі примітки та анотації.

У фондах є два примірники цього видання, які раніше перебували в бібліотеках Рішельєвського ліцею та Одеського єврейського училища.

Immanuel Kants Logik: ein Handbuch zu Vorlesungen. – Der Streit der Facultäten in drey Abschnitten / von Immanuel Kant. – Königsberg : bey Friedrich Nicolovius, 1800.

Титульні аркуші другого видання книги.

**При використанні матеріалів посилання на офіційний сайт
Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
є обов'язковим!**

Укладач О. В. Полевщикова